

Dokument nr. 18

(2003-2004)

Årsrapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamling

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsam- ling for 2003

Til Stortinget

1. INNLEDNING

Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamling for valgperioden 2001-2005 er følgende:

<i>Medlemmer:</i>	<i>Personlige varamedlemmer:</i>
Finn Kristian Marthinsen (KrF), leder	Eli Sollied Øveraas (Sp)
Per Ove Width (FrP), nestleder	Morten Høglund (FrP)
Åge Konradsen (H)	Beate Heieren Hundhammer (H)
Marit Nybakk (A)	Asmund Kristoffersen (A)
Rolf Reikvam (SV)	Sigrun Eng (A)

Komitevervene var fordelt som følger i 2003:

Komité	Medlem	Medlem
Politisk komité	Finn Kristian Marthinsen	Per Ove Width
Forsvarskomiteen	Marit Nybakk	
Teknologikomiteen	Åge Konradsen	
PR-komiteen	Rolf Reikvam	
Budsjett-komiteen	Marit Nybakk	
Presidentkomiteen	Finn Kristian Marthinsen	
Den faste komité	Finn Kristian Marthinsen	Per Ove Width Marit Nybakk

2. SESJONSPERIODEN 2003

2.1 Generelt

Den vesteuropeiske unions (VEUs) parlamentariske forsamling ble opprettet i 1954 og består av 115 faste representanter fra de ti medlemslandene (Belgia, Frankrike, Tyskland, Hellas, Italia, Luxembourg, Nederland, Portugal, Spania og Storbritannia). I tillegg møter representanter for de seks assosierte medlemmer (Island, Norge, Polen, Den tsjekkiske republikk, Tyrkia og Ungarn), de assosierte partnerlandene (Bulgaria, Estland, Latvia, Litauen, Romania,

Slovakia, Slovenia) og observatørlandene (Danmark, Finland, Irland, Sverige og Østerrike).

Forsamlingen utarbeider rapporter og vedtar anbefalinger og uttalelser om forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål som oversendes Rådet (regjerings-siden). Forsamlingen møtes til sesjoner to ganger årlig i Paris. Forsamlingen ledes av Presidentkomiteen, som møtes jevnlig. I tillegg finnes følgende faste fagkomiteer: Politisk komité, Forsvarskomiteen, Teknologikomiteen, PR-komiteen, Budsjett- og administrasjonskomiteen og Komiteen for prosedyrespørsmål.

Som assosierte medlemmer deltar de fem norske representantene fullt ut under de to årlige sesjonene og i komitémøtene, men har ikke stemmerett i plenum. De oppnevnte varamedlemmer deltar bare i hovedsesjonene.

Et hovedspørsmål i forsamlingens arbeid i 2003 har vært utviklingen av en europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik i EU (ESDP). Det har vært viktig for forsamlingen å gi innspill til arbeidet i EU-konventet og EUs regjeringsskonferanse på dette området. Det har vært laget innspill både når det gjelder nasjonale parlamenters rolle i ESDP, en ny europeisk forsvarspolitik og Europas rolle i sikkerhetspolitikken, inkludert forholdet til NATO og EUs nye sikkerhetsstrategi. Forsamlingen har bl.a. også drøftet Irak-krigen, FN's rolle for å styrke fred og sikkerhet, europeisk forsvarsmateriellsamarbeid, forholdet mellom USA og Europa og europeiske militære kapasiteter.

Den norske delegasjonen har deltatt i debatten om det viktige spørsmålet om å opprettholde en bredt sammensatt forsamling som kan utøve parlamentarisk kontroll med den europeiske forsvars- og sikkerhetspolitik. Spørsmålet om norsk deltakelse i fremtidig europeisk forsvarsmateriellsamarbeid som etableres i EU ble også tatt opp fra norsk side. Det har vært tverrpolitisk enighet i delegasjonen om å arbeide for å bevare Norges rettigheter som assosiert medlem av VEU. Forsamlingens framtid er imidlertid usikker, siden VEUs operative oppgaver ble overført til EU i 2000.

I løpet av 2003 var det på hver delsesjon fire av ti norske stortingsrepresentanter som hadde anledning til å delta. De fem faste medlemmene av delegasjonen har vært med på komitémøter og reiser i løpet av året.

I 2003 oversendte Parlamentarikerforsamlingen 20 anbefalinger til Rådet (regjeringssiden). Videre ble det vedtatt 4 resolusjonstekster. En oversikt over disse tekstene er vedlagt rapporten.

Nedenfor følger en gjennomgang av de viktigste sakene under de to del-sesjonene:

2.2 Første delsesjon, 2. - 4. juni 2003

(Holdt unntaksvis i Strasbourg.)

Hovedtemaene var ESDP, forholdet NATO-EU, de transatlantiske forbindelser og EU-konventets arbeid. Det utgående og inngående formannskapet i VEU-EU (den greske og den italienske forsvarsminister) redegjorde for status for ESDP og prioriteringene kommende høst.

En sak av spesiell interesse for Norge var EU-konventets forslag om å opprette et eget forsvarsmateriellbyrå (EU Armament Agency) som skal overta de oppgaver som Western European Armaments Group (WEAG) og Western European Armament Organisation (WEAO) har i dag. WEAG/WEAO er

politisk og administrativt knyttet opp til VEU og har hatt en betydelig funksjon i det multilaterale forsvarsmateriellsamarbeidet i Europa. Norge har hatt fulle medlemsrettigheter i WEAG/WEAO helt siden etableringen i 1976. Når det gjelder deltakelse for allierte ikke-EU-land som Norge, foreslo EU-konventet at dette skjer på "ad hoc-basis i forhold til spesifikke prosjekter". Med andre ord vil det bety sterkt reduserte deltakerrettigheter for Norge. Parlamentarikerforsamlingen gikk imidlertid inn for at de fulle deltakerrettigheter skal videreføres inn i EU-organet, men forsamlingen har hatt liten innflytelse i saken.

Lederen for delegasjonen, Finn Kristian Marthinsen, tok opp saken i spørsmål til begge formannskapsministrene. Den italienske forsvarsminister svarte i en positiv tone at arbeidet i EUs Armament Agency måtte være "ekstrovert" og at det måtte utarbeides tilfredsstillende deltakerordninger for alle de land som er med i WEAG i dag. Den greske minister var langt mer forbeholden i sitt svar uten å gå i detaljer, men budskapet var at det neppe var aktuelt med fulle deltakerrettigheter for andre enn EU-landene selv.

En annen sak på dagsordenen var forsamlingens gjennomgang av utviklingen av ESDP, forholdet mellom EU og NATO og forsvarsmateriellsamarbeidet. Man vedtok en anbefaling som blant annet viste til Irak-konfliktens negative virkning for forholdet mellom de europeiske land som er involvert i ESDP. Man oppfordret statene til å stå sammen og komme med initiativer som ikke sår splid. Utvidelsen av EU og NATO burde få direkte betydning for VEU. De landene som både blir medlem av NATO og EU burde inviteres til å bli fulle medlemmer av VEU, eventuelt observatører. Romania og Bulgaria burde inviteres til å bli assosierte medlemmer. Landene på Balkan burde knyttes nærmere VEU. Man oppfordret også til et nærmere og aktivt samarbeid på forsvarsmateriellsiden gjennom WEAG.

Forsamlingen vedtok et innspill til arbeidet i EUs reformkonvent når det gjelder ESDP. I forslagene til konventet ønsket forsamlingen en klargjøring av spørsmålet om en artikkel om kollektivt forsvar i EU. De foreliggende forslagene var for svake og måtte presiseres nærmere. Det ble fremmet en rekke konkrete forslag til endringer. Videre drøftet man forholdet til mulige EU-operasjoner utenfor EU-området. Dette måtte baseres på FN-mandat. Europeiske allierte ikke-EU-land (f.eks. Norge) burde kunne få delta. Det ble foreslått en parlamentarisk dimensjon av ESDP. Nasjonale parlamenter måtte få en rolle gjennom et interparlamentarisk samarbeid. Flere forslag ble skissert, blant annet et om at VEU-forsamlingen fikk denne rollen.

Finn Kristian Marthinsen engasjerte seg i debatten. Han støtte utviklingen av ESDP og viste til NATOs sentrale rolle hvor de kollektivt forsvarsforpliktelsene fortsatt burde forankres. Han var glad for at forsamlingens innspill til konventet gikk inn for samarbeid med ikke-EU-land som Norge. Dette var i tråd med forsamlingens tradisjonelle inkluderende tilnærming. Marthinsen viste til at Norge hadde vært og fortsatt ville være bidragsyter til europeisk krisehåndtering. Norge ønsket å ta ansvar for sikkerheten på eget kontinent. Han støttet også forslaget om interparlamentarisk kontroll med ESDP.

Det ble holdt et fellesmøte med Europaparlamentet om europeisk sikkerhet og transatlantiske forbindelser, blant annet med et innlegg av EU-kommissær for utenrikssaker, Chris Patten.

Forsamlingen drøftet også Europa og USAs nye nasjonale sikkerhetsstrategi. Her understreket man at folkeretten og vedtak i FNs sikkerhetsråd hadde forrang. Man var bekymret for USAs nye utenrikspolitiske strategi med vektlegging på forebyggende krigføring og koalisjoner av villige. Det var nødvendig og viktig med en åpen og ærlig dialog mellom USA og Europa. Det måtte bygges bro over motsetningene etter Irak-krisen, også mellom de europeiske land. USA og Europa måtte styrke samarbeidet og NATO måtte ikke svekkes. USA kunne ikke vinne kampen mot terrorisme alene. Det burde etableres en felles parlamentarisk gruppe mellom Kongressen, Europaparlamentet og VEU-forsamlingen. Forsamlingen understreket betydningen av NATO som bærebjelken i det transatlantiske samarbeidet. Det var helt nødvendig at de europeiske land stod sammen for å utvikle ESDP og NATOs militære strukturer. Europeiske strukturer og kapasiteter måtte forbedres.

Under sesjonen drøftet man også utviklingen i Sørøst-Europa. Man gjennomgikk situasjonen i Serbia-Montenegro, inkludert Kosovo, Makedonia, Bosnia-Hercegovina og Albania, spesielt med fokus på EUs rolle og innsats. Man anbefalte VEU-landene å bistå disse landene, særlig når det gjaldt kampen mot organisert kriminalitet og korrupsjon. Videre ba man EU følge utviklingen nøye når det gjaldt ressurser og gjennomføring av politimisjonene i Bosnia og militærmisjonen i Makedonia. En eventuell EU-overtakelse av SFOR i Bosnia fra NATO burde vurderes nøye og i nært samarbeid med USA. EU burde også være forberedt på å overta ansvaret fra UNMIK i Kosovo.

2.3 Andre delsesjon, 1. - 3. desember 2003

Møtet ble preget av at man stod oppe i innspurten i EUs regjeringskonferanse om EUs nye grunnlov. Et innlegg av den finske utenriksminister Erkki Tuomioja bidro til å kaste lys over sentrale problemstillinger relatert til strukturert samarbeid og en gjensidig

forsvarsklausul i EU-traktaten. Foruten Tuomioja møtte den luxembourgske statsminister Jean-Claude Juncker, den britiske viseforsvarsministeren Lord Bach, den italienske statssekretæren i UD, Roberto Antonione og den irske statssekretæren i UD med ansvar for Europaspørsmål, Dick Roche.

Dagsorden for øvrig besto av en rekke sentrale temaer relatert til blant annet spørsmålet om forsamlingen ville kunne bli utpekt som ansvarlig for interparlamentarisk oversyn av ESDP. I utkastet til EU-traktat tilligger det imidlertid de nasjonale parlamenter i samråd med Europaparlamentet å føre oversyn med ESDP, og det er stor motstand i mange EU-land mot å opprette en ny institusjon for interparlamentarisk oversyn. Forsamlingens motargument, fremført flere ganger av forsamlingens nye president, Armand de Decker, var at det ikke var snakk om å opprette noe nytt siden VEUs parlamentarikerforsamling allerede eksisterte. Forsamlingen fikk støtte i sitt syn fra den luxembourgske statsministeren som sa at han ville introdusere et forslag i EU om dette. De øvrige foredragsholdere svarte imidlertid i meget runde vendinger på spørsmål om en fremtidig rolle for forsamlingen i EU; den finske ministeren sågar helt avvisende til at forsamlingen skulle kunne få denne rollen. Uansett virket det som om det var støtte i flere VEU-land om å opprettholde forsamlingen en tid fremover.

Forsamlingen drøftet utviklingen av europeisk forsvarsmateriellsamarbeid, noe som hadde direkte betydning for Norge på grunn av at EU var i ferd med å etablere et byrå for materiellsamarbeid. Ordningene for VEU-landene som eksisterer i dag (WEAG/WEAO) vil opphøre og bli innlemmet i EU. Norge har i dag fulle rettigheter i WEAG/WEAO. Disse rettighetene vil bli beskåret ved overføring til EU. I forslag til anbefalinger ønsket forsamlingen velkommen etableringen av EU-byrået. Det var nødvendig å få etablert et godt samarbeid på området for å møte nye krav og behov fra de væpnede styrker. Det var også nødvendig å videreføre den kompetansen som var i dagens institusjoner når EU tok over. Når det gjaldt tredjeland som Norge, vedtok forsamlingen at europeiske allierte ikke-EU-land burde få kunne delta som fulle medlemmer i dette nye samarbeidet i EU.

Forsamlingen drøftet forsvarsaspekter i forhold til et nytt europeisk strategisk konsept. Man ønsket å gi innspill i debatten om en europeisk sikkerhetsstrategi, som ble igangsatt med dokumentet "A secure Europe in a better world" presentert av Javier Solana for Det europeiske råd i Thessaloniki i juni 2003, og som også måtte sees i sammenheng med arbeidet med EUs nye grunnlov. Forsamlingen viste til behovet for et sikkerhetskonsept for EU. Man refererte bl.a. til behovet for en effektiv ESDP, utvidelsens betydning, nært samarbeid med NATO og etterlevelsen av FN-paktens prinsipper. Følgende momenter burde

vektlegges ved utformingen av strategien: selvstendige europeiske beslutninger og handlinger for krisehåndtering; bredere spekter av krisehåndteringsoppgaver; tilpassing av EUs militære kapasiteter, etterretning, europeisk forsvarsindustri og EUs institusjoner.

Her kan legges til at Den faste komité i forsamlingen vedtok en resolusjon 22. oktober 2003 om forsamlingens innspill om sikkerhets- og forsvarskapitlene til EUs nye grunnlov i den da pågående regjeringskonferansen. Hovedpunktene til forsamlingen var følgende: grunnlovsforslaget måtte klargjøres og endres for å skape en fleksibel og inklusiv formel for europeisk forsvarssamarbeid; sørge for at en felles forsvarsforpliktelse i EU ikke ble begrenset i forhold til forpliktelsene i VEU; og opprettholdelse og utvikling av informasjon, dialog og konsultasjon mellom EUs råd og et interparlamentarisk forum av nasjonale parlamentarikere. Forsamlingen hadde drevet aktiv lobbyvirksomhet i EU-landene for disse synspunktene.

Forsamlingens ga tilbakemelding på VEU-rådets (regjeringssidens) informasjon om ESDP. Man beklaget at forsamlingen ikke hadde fått tilstrekkelig informasjon om utviklingen, og oppfordret til bedre informasjonsstrøm. Videre oppfordret man Rådet til ikke å fraråde nye EU-medlemmer å slutte seg til VEU. Man ba også om at når WEAG (materiellsam-

arbeidet) skulle overføres til EU, måtte ekspertisen beholdes. Rettighetene til ikke-EU-land (inkl. Norge) burde beholdes i det nye samarbeidet i EU.

Forsamlingen drøftet også et europeisk initiativ for å styrke FN for å fremme fred og sikkerhet. Man viste til FNs hovedansvar for internasjonal fred og sikkerhet. EU-landene måtte støtte FNs reformprosesser. Samarbeidet mellom FN og EU måtte styrkes og bidragene måtte bli bedre. EU-landene ble oppfordret til å koordinere sin politikk i FN bedre. Det ble foreslått en paragraf til EUs grunnlov hvor EU kunne stille militære og andre ressurser til rådighet for FN når internasjonal fred var truet.

Sikkerhet i Europa og stabilitet i Midtøsten ble drøftet i forsamlingen. Det ble vedtatt en anbefaling til EU om å arbeide for en to-stats-løsning bygd på veikartet, under hensyntaken til det arabiske fredsinitiativet og Genève-avtalen. Man burde etablere et sendelag som kunne støtte palestinske myndigheter i arbeidet med å etablere demokratiske institusjoner. Prinsippet om full rett til retur for palestinske flyktninger ble understreket.

Finn Kristian Marthinsen engasjerte seg i debatten. Han mente teksten var for negativ i sin omtale av Israel og for ubalansert. Han etterlyste særlig en referanse til Israels aller viktigste krav, nemlig retten til å eksistere innenfor trygge og sikre grenser.

Oslo, den 11. mai 2004

Finn Kristian Marthinsen
delegasjonsleder

Vedlegg**Vedlegg til årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamling****Parlamentarikerforsamlingen oversendte i 2003 følgende anbefalinger til Rådet (regjeringssiden):**

- a) 721 om sikkerhetspolitikk i et utvidet Europa - svar til den årlige rapporten fra Rådet
- b) 722 om europeisk forsvar - rollen til marinestyrker
- c) 723 om EUs styrkemål og NATOs reaksjonsstyrke (NRF) - svar til den årlige rapporten fra Rådet
- d) 724 om utvikling av en sikkerhets- og forsvarskultur i europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik (ESDP)
- e) 725 om Europa og USAs nye nasjonale sikkerhetsstrategi
- f) 726 om USAs nye nasjonale sikkerhetsstrategi og konsekvenser for europeisk forsvar
- g) 727 om samarbeid mellom europeisk og russisk romfartsindustri
- h) 728 om fremtiden for europeisk luftforsvarsindustri - svar til den årlige rapporten fra Rådet
- i) 729 om europeiske forsvarsrelaterte romfartsaktiviteter og utviklingen av en autonom utskytingskapasitet
- j) 731 om utviklingen i Sør-Øst-Europa
- k) 732 om utsiktene for europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik - bidrag til EUs regjeringskonferanse
- l) 733 om et europeisk strategisk konsept - forsvarsaspekter
- m) 734 om raskt utplasserbare europeiske luftforsvarsstyrker
- n) 735 om et europeisk initiativ for å styrke FN for å fremme fred og sikkerhet
- o) 736 om utsiktene for europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik (del II)
- p) - svar til den årlige rapporten fra Rådet
- q) 737 om sikkerhet i Europa og stabilitet i Midtøsten
- r) 738 om Irak-krisens virkning på opinionen i Europa
- s) 739 om rakettforsvar: behovet for et felles europeisk initiativ
- t) 740 om utviklingen av forsvarsmateriellsamarbeid i Europa
- u) 741 om europeisk forsvar: sammenslåing og styrking av nasjonale og europeiske ressurser - svar til den årlige rapporten fra Rådet

Likeledes vedtok parlamentarikerforsamlingen i løpet av 2003 følgende resolusjonstekster:

- a) 115 om sikkerhetspolitikk i et utvidet Europa - et bidrag til konventet
- b) 116 om parlamentarisk kontroll av ESDP i nasjonale parlamenter - debatter og svar på parlamentariske spørsmål stilt i VEU-land
- c) 117 om utsiktene for europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik - bidrag til EUs regjeringskonferanse
- d) 118 om parlamentarisk oppfølging av konventet og kontroll med arbeidet i EUs regjeringskonferanse - debatter og svar på parlamentariske spørsmål stilt i VEU-land